

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Факультет обліку, фінансів та підприємницької діяльності

Присвячується
130-річчю НУХТ

Всеукраїнська
науково-практична
конференція

**«Актуальні проблеми
економічного та соціального
розвитку підприємств
харчової промисловості»**

24 — 25 квітня 2014 рік

КИЇВ НУХТ 2014

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄС

О.М. Соломка, канд. екон. наук, доцент

Національний університет харчових технологій

Ринкові реформи, що проводяться останнім часом в Україні, об'єктивно супроводжуються кризовими явищами у соціальній сфері, обумовлюючи необхідність адаптації соціальної політики до нових умов. Це обумовлює значимість таких питань, як визначення теоретичних основ соціальної політики, вибір з безлічі альтернатив найбільш адекватного напрямку її розвитку, врахування світового досвіду побудови моделі соціальної політики, розробка науково обґрунтованих методів та інструментів ефективного управління параметрами соціального розвитку. Вирішення цих питань можливе на основі дослідження розвитку соціальної політики країн ЄС у взаємодії з процесами соціально-економічної еволюції, шляхом узагальнення світової практики її реалізації, виявлення економічних причин застосування тих чи інших заходів соціальної політики в минулому і сьогоденні.

Метою даного дослідження є короткий аналіз соціальної політики Європейського Союзу (ЄС) з точки зору економічної теорії і практики.

Європейська соціальна Хартія 1989 року стала фундаментом європейського соціального права, визначивши головною метою побудови Європейського Союзу — розбудову соціально-орієнтованої ринкової економіки, яка б ефективно захищала громадян об'єднаної Європи та

сприяла б зміцненню європейських країн. Цей документ представляв свого роду стратегічну програму дій для ЄС у соціальній сфері та визначав набір мінімальних стандартів.

Результатом загальної занепокоєності соціальними проблемами стала поява в першій половині 1990-х рр. трьох документів: «Білої книги про зростання, конкурентоспроможність і зайнятість: виклики і шляхи вступу в XXI століття»(1993), Зеленої книги «Європейська соціальна політика: роздуми для Союзу»(1993), Білої книги «Європейська соціальна політика: шлях для Союзу» (1994). У цих документах, по суті, було викладено концепцію майбутньої соціальної політики ЄС [1, с. 35]. Пріоритетними стратегічними цілями було визначено сталий економічний розвиток та високий рівень соціального захисту населення.

Соціальна політика ЄС ХХІ ст. охоплює сфери, що стосуються гендерної рівності, охорони здоров'я та безпеки праці, трудового законодавства, соціального захисту та забезпечення, конкретних дій відносно фінансового стану інвалідів.

Соціальна доктрина ЄС визначає такі принципи проведення соціальної політики:

- ◆ збереження досягнутих соціальних стандартів;
- ◆ пріоритетна підтримка найбільш вразливих соціальних груп населення;
- ◆ соціальна і економічна конвергенція (скорочення розриву в рівнях економічного і соціального розвитку країн);
- ◆ встановлення мінімальних соціальних стандартів;
- ◆ розподіл фінансової відповідальності за діяльність підприємства між адміністрацією і робітниками;
- ◆ право на поліпшення виробничого середовища, охорону здоров'я, і гарантування безпеки на робочих місцях;
- ◆ функціонування єдиного ринку праці;
- ◆ підтримка правових норм, що розроблені міжнародними організаціями в соціальній сфері.

ЄС ставить собі за мету консолідувати і збільшити інтеграцію в соціальній сфері, сприяти забезпеченню належної якості життя за допомогою зайнятості та соціальної політики [4, с. 24].

В цілому європейська соціальна модель поєднує в собі економічний динамізм з соціальною справедливістю. Її цілі: сприяти високій зайнятості робочої сили, розвиваючи людські ресурси, покращуючи умови життя і праці робітників; забезпечити належний соціальний захист; сприяти соціальному діалогу між роботодавцями та працівниками тощо.

На жаль, соціальна політика ЄС на сьогодні не відповідає масштабу і характеру сучасних соціальних проблем. Так, за даними Статистичного управління Європейського союзу рівень безробіття в 17 країнах євросони в лютому 2012 р. склав 10,8 %. У вересні 2012 р. число жителів країн євросони, які втратили роботу, зросло на 146 тис. до 18,5 млн. осіб. Це 11,6 % працездатного населення країн валютного блоку. У вересні 2010 р. їх було 10,3 %. Абсолютним «чемпіоном» Європи залишається

Іспанія, там за оцінками служби Євростат, частка безробітних — 25,8 %, а серед молоді — 54,2 % [3].

Сучасний стан ринку праці в Україні характеризується зростанням напруги у зв'язку з фінансово-економічною кризою 2009—2010 рр. та проявами її нової хвилі у 2012 році, що виявляється в чисельності безробітних та рівні безробіття. Так, кількість безробітних і рівень безробіття, розраховані за методологією МОП, були значно вищі порівняно з кількістю зареєстрованих безробітних і зареєстрованим рівнем безробіття, відповідно: у 2000 р. — в 2,3 і 2,8 раза; у 2010 р. — в 3,3 і 4,1 раза. У 2011 р. рівень безробіття населення працездатного віку (за методологією МОП) у 3,4 раза перевищував рівень зареєстрованого безробіття, розрахованого по відношенню до економічно активного населення працездатного віку (у жінок — у 2,5 раза, чоловіків — у 4,6 раза, міських поселеннях — 4,1 раза, сільській місцевості — у 2,5 раза). Динаміка чисельності безробітних (за методологією МОП) у 2009 – 2011 рр. яскраво демонструє її збільшення порівняно з докризовим 2008 р. Водночас рівень безробіття населення віком 15 – 70 років в Україні був нижчим за аналогічний показник країн Євросоюзу. Найвищий рівень безробіття (за методологією МОП) характерний для молоді віком 15 – 24 роки, а найнижчий — серед осіб 50 – 70 років [2, с. 142].

Досягнення соціальної стабільності пов'язане з усуненням глибинних причин кризових явищ.

Пріоритети сучасної соціальної політики в країнах ЄС та Україні диктуються викликами нового часу, такими, як глобалізація і необхідність подолання наслідків світової фінансової кризи, і в цілому носять загальний характер — забезпечення повної зайнятості, боротьба з бідністю і безробіттям, розвиток освіти та охорони здоров'я тощо.

Україні на шляху інтеграції до європейського політичного, економічного, правового простору необхідно модернізувати соціально-економічну сферу, враховуючи досвід соціальної політики країн ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Гурина М.В.* Этапы формирования социальной политики Европейского Союза / М.В. Гурина // Вестник Белорусского государственного университета. Сер. 3. — 2010. — № 1. — С. 32 – 36.

2. *Онiкiєнко В.В.* Ринок праці та соціальний захист населення України: ретроаналіз, проблеми, шляхи вирішення: [науково-аналітична монографія] / В.В. Онiкiєнко — К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2013. — 456 с.

3. *Eurozone unemployment up, inflation eases* [Electronic resource]: cited 2012, 31 October. — Available from: <http://www.euronews.com/2012/10/31/eurozone-unemployment-up-inflation-eases/>.

4. *The Social Policy of the European Union* / P. Cechin-Crista, A. Mihut, G. Dobrin, S. Blaj // The Special Issue on Contemporary Research in Business and Economics. — 2013. — Vol. 4. — No. 10. — P. 16 – 25.